

сока наука, — толкова той отъ историята на Товита спечелилъ съдържание за душата си: още отъ дѣтинство милосердието останало като негова характерна чѣрта.

Внѣ отъ училището, въ живота, Райка очаквали мжки и лишения, борби и приключения. Едно слѣдъ друго, слуга при касапинѣ, при тезгехярѣ, абаджия, крѣчмарски слуга, до като на 16-та си година той самъ си отворилъ дюкянъ съ бакалия въ едно село около Добричъ, но повече се сприятелилъ съ селския даскалъ и тихо вечеръ пѣвели пѣсенята на Габровското въстание — „Вѣтъръ ечи, балканъ стене“. Отъ даскала научилъ той много: за Филипъ Тотя, за Панайотъ Хитова, Караджата, х. Димитра и пр. Наскоро даскалътъ билъ прокуденъ, а и Райко не харосалъ въ своята бакалия, на която турцитѣ често удряли око. Въ врѣме на войната Райко е ту въ Каварна, ту въ Гиларето, дѣто 3,000 бѣжанци — мжже, жени дѣца — въ продължение на 10 дни се защищаватъ срѣщу нападенията на черкези, ту въ Кюстенджа, която била бомбардирана отъ турската флота, чийто гранати обаче падали безъ да се прѣскаатъ и причиняватъ нѣкаква врѣда. Въ Кюстенджа Райко видѣлъ баснословниятъ „Дѣдо Ивана“ и билъ опияненъ отъ възторжена радостъ. Наскоро слѣдъ освобождението Райко билъ повиканъ въ редоветѣ на „българската земска войска“, въ която служилъ двѣ години вѣрно и честно на отечеството си. Освободенъ отъ военна служба, Райко Цончевъ се прѣдалъ на търговия въ съдружие съ Желѣзъ Абаджиевъ и довольно се възмогналъ. Въ 1885 год. Райко взелъ участие въ сръбско-българската война — при Царибродъ и Пиротъ; по-послѣ помагалъ морално и материално на Македоноодринското движение. Въ разни врѣмена е заемалъ и разни длѣжности въ Добричъ: градски свѣтникъ, черковенъ настоятель, окр. свѣтникъ и пр.